

Innspill skrevet på vegne av «Firepartssamarbeidet», Norsk forening for musikkterapi (NFMT), Creo, Norges musikkhøgskole (NMH) Universitetet i Bergen (UiB)

Skriftlig innspill til Representantforslaget 260 S (2022-2023) fra Erlend Svardal Bøe, Tone Wilhelmsen Trøen, Sandra Bruflot, Anne Kristine Linnestad og Tage Pettersen

Representantforslaget tar opp vesentlige samfunnsutfordringer:

Når det blir en stor økning i antall mennesker med en demenssykdom, er det viktig at samfunnet legger til rette for gode og forutsigbare tilbud, både for hjemmeboende og beboere på sykehjem og for pårørende (...) det er viktig å legge til rette for at mennesker med en demenssykdom fanges opp til rett tid, og at hjelpetilbudet er godt og tilpasset.

På vegne av Firepartssamarbeidet gir vi følgende innspill til Representantforslaget.

Universitetsfaget musikkterapi legger til rette for bruk musikk med mål om å fremme helse, utvikling og livskvalitet. Musikkterapeuter har mastergrad i musikkterapi som gir kunnskap om forskningsbaserte sammenhenger mellom musikk og helse. Som profesjon er musikkterapi knyttet til flere praksisfelt, blant annet eldreomsorg. Musikkterapiens helsefremmende effekter er dokumentert internasjonalt. Musikkterapi er anbefalt i flere Nasjonal faglige retningslinjer, og blir mer og mer anerkjent som et ikke-medikamentell forebyggings- og behandlingalternativ. I tillegg til en sterk anbefaling i nasjonale retningslinjer for psykosebehandling og rus, er musikkterapi også anbefalt i Nasjonal faglig retningslinje for demens i kapittel 8 (Praktisk informasjon).

1. Representantene foreslår at Stortinget skal be regjeringen utrede og innføre et pakkeforløp for demenssykdom som sikrer bedre diagnostisering og oppfølging.

Våre innspill:

- Musikkterapi som supplement til den medisinske diagnostiseringen

Musikkterapi er forankret i *salutogensen*, et perspektiv som ikke utelukkende dreier seg om fravær av sykdom, med som fokuserer mot muligheter for å oppnå livskvalitet til tross for sykdom. Musikkterapeutene jobber aktivt med å kartlegge, og aktivere ressurser hos person og miljø, for å skape muligheter for

mestring og omgå de begrensninger sykdom medfører. MT-tilnærmingen kan dermed supplere den medisinske diagnostiseringen som i større grad er basert på kartlegging av symptomer som grunnlag for behandling.

- Musikkterapi kan bidra til forebygging av demens

Demens hos sårbare eldre personer henger sammen med delirium, ekstremt skadelig akuttforvirringsstilstand som forårsakes av vanlige akuttstressorer for denne målgruppen (fall, brudd, infeksjon, sykehusinnleggelse, eller medikamenter). I stor prosent av tilfeller vil delirium-episoder føre til en kognitiv svikt, forverring av eksisterende demens eller død. Forebygging og behandling av delirium vil dermed indirekte kunne forebygge kognitiv svikt og hindre forverring av eksisterende demens hos akuttsyke eldre personer.

Medikamentell behandling viser dårlig effekt, men en nyere systematisk oversikt peker på at musikk og musikkterapi kan være effektive i behandling og forebygging av delirium hos eldre i ulike kliniske settinger (Golubovic et al., 2022), og bør derfor utforskes mer. Det er derfor viktig at musikkterapi i større grad er inkludert i spesialisthelsetjenestene som supplerende behandlings- og forebyggingsalternativ for delirium, særlig i kontekst av akutt medisin (spesielt akuttgeriatriske avdelinger), men også i kontekst av ortogeriatrisk kirurgi, intensivavdelinger (ICU) og alderspsykiatriske avdelinger.

- Musikkterapi som støtte i overgangene mellom ulike omsorgsnivåer

Overganger mellom sykehus og kommunale korttidsopphold (f.eks. helsehus, korttidsavdelinger osv.), i påvente av varige vedtak, er en alvorlig risikofaktor for eldre personer med demens. Forskning viser at musikk og musikkterapi kan gi god støtte, skape trygghet, og være et meningsfullt og stabiliserende element under ustabil og forvirrende korttidsopphold. Det burde derfor få større og viktigere plass i behandlingen.

Vi foreslår at musikkterapeuter engasjeres både i direkte arbeid med pasienter i kommunale korttidsinstitusjoner, men også til veiledning av helsepersonale.

Representantene foreslår at Stortinget skal be regjeringen bidra til at kommunene legger bedre til rette for å skape et mer demensvennlig samfunn, og at kommunene har en plan for hvordan det skal gjøres.

Våre innspill:

- Det bør ansettes flere musikkterapeuter i kommunene

For å oppnå målet om et demensvennlig samfunn, har Demensplan 2025 definert tre del-mål: (1) personer med demens og deres pårørende fanges opp til rett tid og sikres gode og tilpassede tjenester; (2) personer med demens og deres pårørende sikres medbestemmelse og deltakelse i et demensvennlig

samfunn, slik at de kan leve aktive og meningsfulle liv med fysisk, sosial og kulturell aktivitet som er tilpasset den enkeltes interesser, ønsker og behov; og (3) økt forskning og kunnskap om forebygging og behandling av demens.

I den Nasjonalfaglige retningslinjen for demens står det at å synge preferansesanger i grupper, eller under stell og forflytning gir gode opplevelser, og at rytmen i musikken kan understøtte bevegelse og gangfunksjon.

Musikkterapeuter anbefales til både å jobbe direkte med pasienter med spesielle behov (som brukere med demens, delirium og depresjon), til å veilede helsepersonell om bruk av musikk som miljøbehandlingstiltak og til å kartlegge individuelle musikkpreferanser. I tillegg vil musikkterapeutene også kunne veilede frivillige, og pårørende om helsefremmende bruk av musikk.

Retningslinjen viser tydelig og på bakgrunn av gjeldende Cochrane-oversikt at musikkterapi har svært god effekt på depresjonssymptomer hos personer med demens. Våre anbefalinger om behov og nytte av flere ansatte musikkterapeuter i kommunene og innenfor institusjonene er i stor grad forankret i de ovennevnte fakta.

2. Representantene foreslår at Stortinget skal be regjeringen legge til rette for flere lavterskeltilbud i kommunene for mennesker med en demenssykdom og deres pårørende, som for eksempel flere hukommelsesteam, demensskoler og avlastningstilbud for pårørende.

Våre innspill:

- Det bør etableres kommunalt forankrede demenskor i landet, basert på demensfaglig, musikkfaglig og musikkterapeutisk kompetanse

NRKs serie Demenskor, har på kort tid vendt samfunnets oppmerksomhet mot betydningen og potensialet som ligger i korsang og kortilbud for personer med en demensdiagnose (både de hjemmeboende og de under langtidsomsorg). Demenskor er et lavterskel- og lavkosttilbud, som først og fremst legger til rette for deltakernes mestring og deltakelse, og som aktivt motvirker isolasjon, marginalisering og ekskludering av personer med demensdiagnosen fra å lære/ oppleve nye ting. Demenskortilbudet gir også mulighet for personer med demens å skape meningsfulle opplevelser for andre, og slikt bidra aktivt til kulturlivet i samfunnet.

NRKs produksjon har vist at musikkterapeutenes særkompetanse (som er forskningsbasert og praktisk forankret) på sammenhengen mellom musikk og helse og demens, samt deres viktig kunnskap om ressurstilrettelegging, relasjonsarbeid med denne målgruppen, er av stor betydning for at demenskortilbudet skal planlegges og gjennomføres på en forsvarlig måte og til enhver tid på brukernes premisser. Den musikkterapeutiske kompetanse, i tillegg til en demensekspertise, og musikkfaglig kompetanse, har også vært

vesentlig for at demenskortilbudet skal kunne være bærekraftig. Ved å ansette musikkterapeutene i kommunene vil muligheter for etablering av demenskor

I tillegg til å være til nytte for personer som lever med demens, har demenskor vist seg å være et samlepunkt for de pårørende, som da får både et pusterom og en kortvarig avlastning, men også et møtested hvor de kan møte andre i samme situasjon, skape gode relasjoner, utveksle erfaringer og gi hverandre både støtte, omsorg og periodevis en god distraksjon fra den krevende hverdagen. Slik blir det på en uformell måte rådgivere/veiledere for hverandre.

Vi foreslår en nasjonalt tilskuddsordning for etablering av Demenskor. Kommunene bør gis prioritet til å søke om midler til etablering.

- Flere musikkterapeuter tilknyttet det kommunale dagaktivitetstilbudet

Fra og med 1. januar 2020 har Stortinget fastsatt en plikt for kommunene om å legge til rette for dagaktivitetstilbud for hjemmeboende personer med demens. Vi mener at ulike typer musikkterapitiltak, individuelle timer og gruppetilbud, vil kunne bidra til å ivareta brukernes funksjon i hverdagslivet, fremme livskvalitet, og forebygge eller redusere isolasjon og ensomhet. Musikkterapiens kunnskap om brukermedvirkning og medbestemmelse er av særlig stor betydning i denne sammenhengen.

Mvh

Jelena Golubovic

Fagansvarlig

Norsk Forening for Musikkterapi

Hans Ole Rian

Forbundsleder

Creo – forbundet for kunst og kultur

